РІК ЗАЛОЖЕНЯ 1893.
"СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 Grand St., Jersey City, N. J.
Всї листи, моні-ордери і чеки треба адресувати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893
"SVOBODA"
("LIBERTY")
the Ukrainian Newspaper
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by Ukrainian National Association
at 83 Grand St., Jersey City, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

Урядовий орган Українського Народного Союза -- "SVOBODA" -- Official organ of Ukrainian National Association.

РІК XXVI. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., субота, 21-го вересня 1918. Ч. 113. | VOL. XXVI. JERSEY CITY, N. J., Saturday, September 21, 1918. No. 113.

НОВА МИРОВА ОФЕНЗИВА ЦЕНТРАЛЬНИХ ДЕРЖАВ.

Рішуче становище Америки в справі мирових цїлий грозить Австро-Угорщині упадком.

НІМЕЧЧИНА МАЄ НАМІР ЗОРҐАНІЗУВАТИ У СХІДНИХ КРАЯХ НОВУ 4½-МІЛІОНОВУ АРМІЮ.

Побіда большевиків над Чехо-Словаками. - Анґлійці втратили місто Баку.

АМЕРИКАНСЬКІ ВІЙСКА У ФРАНЦІЇ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on September 20, 1918 as required by the Act of October 6, 1917).

АМЕРИКАНЦІ ПЕРЕВЕЛИ НАСТУП ПРИ ПОМОЧИ 1.000 ТЕНКІВ.

АМСТЕРДАМ, 18. вересня. — Кореспондент „Франкфуртер Цайтунґ" телеґрафує зі західного фронту під датою з дня 16. вересня:

„Француско-американський наступ на боєвім фронті коло Ст. Міґель був, як показуеть ся, плянований на дуже великі розміри. Число неприятельських дивізий, які брали участь в наступі, ще не є звісне на певно. Наші втрати в полонених були спричинені великим числом тенків, яких ужито в наступі. **Поверх 1.000 тенків ріжнородного калїбру брало участь в наступі.**

„На боєвім фронті одної дивізії начислено 60 великих і 40 малих тенків".

СПРАВА МИРА.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on September 20, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

СПОДІЮТЬ СЯ СКОРОГО УПАДКУ АВСТРО-УГОРСЬКОЇ ДЕРЖАВИ.

Неприродний союз не може довго удержати ся.

ВАШІНҐТОН, 18. вересня. — **Рішуче відкинене предложеня австро-угорського правительства в цїли скликаня неформальної мирової конференції означає після гадки многих розклад австро-угорської держави.**

Франція, Анґлія і Злучені Держави признали чесько-словацьку державу, яка обіймає північно-західну частину австро-угорських земель.

На дневнім порядку находить ся **справа признаня полудневих Славян яко самостійної держави.**

Злучені Держави висказали вже свою симпатію для них і їх леґіонів, які вже нині борють ся в злуці з військами італійськими в Італії і французькими на Балкані. Злучені Держави надіють ся, що й в Америці буде утворена небавом армія з полудневих Славян до боротьби в Македонії.

Коли повстане независима полудневo-славянська держава, Австро-Угорщина втратить знова чималий шмат території на полудни, заселеної полудневo-славянськими народами.

Вкінци також і **Поляки ведуть пропаганду, яка має на цїли відбудоване своєї давної держави,** з котрою то справою аліянти дуже симпатизують. А се також означало би для Австро-Угорщини втрату частини теперішної північно-східної території.

Крім тих повисше наведених втрат **грозить австро-угорській державі розлом на австрійську і угорську частину.** Загально сподівано ся, що сей неприродний союз Австрії з Угорщиною розлетить ся зі смертю бувшого цїсаря Франца Йосифа, і до сього було би правдоподібно прийшло, коли би не вибух війни, яка обі части сильно разом злучила.

Департамент загр. справ одержав відомости, які доносять, що положене в Австро-Угорщині стає ся з кождим днем гірше і гірше, і то як під зглядом політики, такcамо й під зглядом економічним.

Не було би жадною несподіванкою, коли би Австро-Угорщина зробила була вже давнійше ще простійше предложене в цїли закінченя війни. **Треба надіяти ся, що Австро-Угорщина зробить небавом ще новий крок в справі мира.** Але її політичні провідники мусять прийти до переконаня, що їм не вдасть ся зробити жадного бизнесу та що одинокий для неї вихід є відірвати ся від Німеччини.

Вісти зі Швайцарії доносять, **що центральні держави надіяли ся при помочи мирового предложеня австро-угорського правительства розєднати аліянтів.**

Нарада в австрійській головній кватирі.

РИМ, 17. вересня. — В головній австрійській кватирі відбула ся важна нарада, в якій взяли участь члени ґенерального штабу.

Нарадами провадив ген. Бороєвіч.

Ворохобня серед австро-угорських військ.

ЛОНДОН, 18. вересня. — **Австро-угорські полки в Будапешті підняли бунт, який здавили німецькі війска при помочи машинових крісів,** як се доносить угорський офіцир, який попав ся в полон в останних боях на західнім фронті.

Голод і брак оліви в Австро-Угорщині.

ЦЮРІХ, 18. вересня. — **Величезна нужда з причини браку оліви і голоду дають ся відчувати в цілій Туреччині і Австро-Угорщині.**

Заворушеня з причини голоду повтаряють ся часто в ріжних околицях в Австро-Угорщині. З причини лихої поживи малі діти вмирають тисячами.

В деяких містах товпи нападають склади з поживою і рабують так, що заходила конечність проголосити воєнний стан.

У Відни можна побачити особи, належачі до найвисших клас, босі на улицях міста.

В НІМЕЧЧИНІ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on September 20, 1918 as required by the Act of October 6, 1917).

ЦЕНТРАЛЬНІ ДЕРЖАВИ МАЮТЬ НАМІР УТВОРИТИ НОВУ 4½-МІЛІОНОВУ АРМІЮ.

Рекрутів має доставити Україна, Литва, Фінляндія і прибалтійські краї.

РИМ, 18. вересня. — **На останній конференції цїсарів центральних держав постановлено утворити 3-міліонову армію з рекрутів, яких мають доставити Естонія, Лівонія, Курляндія, Україна, Фінляндія і инші части Росії, заняті військами німецькими. Ся армія враз з німецькими і австрійськими рекрутами кляси з рр. 1919 і 1920 буде призначена до боротьби проти війск американських,** як се доносить нині з Ціріху кореспондент часописи „Коріере д'Італія".

Рівночасно австро-німецький плян предвиджує утворенє ще другої армії в силї 1,500.000 жовнірів, призначеної до боротьби проти Чехо-Словаків, говорить дальше телеграма.

Сей плян є зависимий від боротьби на заході. Здержане її з причини наближаючої ся зими дасть центральним державам нагоду до шістьмісячного відпочинку, даючи їм рівночасно спромогу до переведеня повисше наведених плянів.

Мирова демонстрація в німецькім парляменті.

АМСТЕРДАМ, 18. вересня. **Провідники більшости в німецькім парляменті приготовляють мирову резолюцію, яку предложать на засїданю парляменту, який небавом має зійти ся на нову сесію,** як се доносять вісти, одержані з Берліна.

Вісти доносять, що канцлер Ґертлінґ відбуває з провідниками більшости в тій справі наради. Головні точки резолюції є ще покищо незвісні.

Ходить чутка, що німецький парлямент на найблизшім засїданю зробить демонстрацію за миром подібно, як се було в липни 1917 року.

Німеччина надієть ся ще перед зимою завішеня оружа.

ГАҐА, 19. вересня. — Телеграма зі Штутґарту до берлінського „Льокаль Анцайґер" доносить, що президент німецького парляменту, К. Ференбах, зложив принагідно своєї гостини в Ревенсбурґу отсю заяву:

„Помимо воєнного крику зі сторони наших ворогів не є виключене, що ще перед зимою може прийти до завішеня оружа".

В РОСІЇ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on September 20, 1918 as required by the Act of October 6, 1917).

ВІДПОВІДЬ БОЛЬШЕВИКІВ НА ПРОТЕСТ АЛІЯНТІВ ПРОТИ ТЕРОРУ.

Чічерін підносить, що аліянти під позором охорони своїх горожан підпирають протиреволюцію.

АМСТЕРДАМ, 16. вересня. — Большевицький міністер загр. справ, Чічерін, вислав довгу і остру ноту до дипльоматичного тїла в Петроградї у відповідь на його протест з дня 5. вересня дотично „червоного терору", як се доносить савєтський орган „Ізвестія".

Нота кінчить ся отсими словами:

„Ми рішучо не позволимо, щоби невтральні і капіталістичні держави вмішували ся у внутрішні справи Росії, приносячи в користь російської буржуазії. Всякі зусиля представників тих держав, щоби переступити границї правної охорони інтересів своїх горожан, будемо вважати змаганями в цїли відпираня російської протиреволюції".

НІМЦІ З КОНЕЧНОСТИ ЗАКЛЮЧИЛИ СОЮЗ З БОЛЬШЕВИКАМИ.

Небезпека проминула і Ленін повертає до здоровля.

ВАШІНҐТОН, 18. вересня. — Голод і нелад панує по цілій Росії, як се доносить телеграма, яка надійшла до департаменту заграничних справ. Положенє є того рода, що не дає великої надії на скору поправу відносин. **Головною причиною, задля котрої Німеччина згодила ся остаточно заключити з большевиками нові доповняючі договори, було те, що всякі її зусиля, щоби заключити союз з другою і сильнійшою партією революційною, показали ся безуспішні.**

Ся вістка надійшла від консули Гарріса з Іркутска, який знова одержав її від післанця, котрий виїхав дня 12. вересня з Москви.

Вістка подає дальше, що Німці розпочали вивозити з балтійських країв всї вартісні річи і матеріали, з чого заключають, що німецькі війска вже небавом опорожнять сю територію.

Одержано також вістку, що **стан здоровля Леніна поправив ся та що його виздоровлене є зовсім запевнене.**

Казань в руках большевиків.

ПЕКИН (Хіни), 18. вересня.— **Большевицькі війска в Росії відобрали від Чехо-Словаків місто Казань,** як се доносять нині тут одержані урядові вісти.

Члени російських установчих зборів — відбувають потайно наради.

ЛОНДОН, 19. вересня. — Александер Ф. Керенський, бувший російський премієр, заявив на нарадї аліянтів, яка тут нині відбуваєть ся, що члени давних установчих зборів відбувають в Росії потайно конференції і роблять заходи в цїли утвореня правительства для цілої Росії.

Чехо-Словаки здобули місто Перм.

ПАРИЖ, 18. вересня. — Телеграма з Владивостока доносить, **що чесько-словацькі війска заняли місто Перм.**

Тасама телеграма доносить, що самарське правительство перенесло ся зі Самари до Уфи, 280 миль на північний схід від Самари і близше границї Сибіри. Се сьвідчило би, **що Самара перейшла знова в руки большевиків.**

Самара має находити ся в руках Чехо-Словаків.

ЛОНДОН, 19. вересня. — Большевицькі війска уступають назад на обох фронтах, північнім і полудневім, як се доносить телеграма зі Стокгольму.

З Москви надійшла туди також вістка, **що місто Самара находить ся ще доси в руках Чехо-Словаків,** хоч недавно було донесене, що большевицькі війска відзискали були Самару.

Чехо-Словацькі війска в европейській Росії в небезпеці.

ЛОНДОН, 19. вересня. — **Чехо-словацькі війска в европейській Росії находять ся у великій небезпеці, а передівсїм з причини браку амуніції і инших воєнних матеріялів.**

В послідних десятьох днях большевикам при значній помочи Німців удало ся заняти міста Симбірск і Казань.

Причиною упадку Казани був цілковитий брак амуніції у Чехо-Словаків.

Як доносять вісти, Німці нагромаджують великі війска коло Харкова і Білгорода, щоби здержати наступ Чехо-Словаків над Волгою і не допустити до злуки між військами ген. Алексієва, які находять ся в долині Дону, з військами Чехо-Словаків, які оперують в околиці Самари.

Ген. Сухомлінов розстріляний.

АМСТЕРДАМ, 18. вересня.— **Бувший російський міністер війни, ген. Сухомлінов, який був поставлений перед воєнний суд, зістав дня 8. вересня покараний смертю через розстріляне,** як се доносить телеграма з Петрограду.

Цариця і її дочки мали згоріти.

ЛОНДОН, 19. вересня. — Нині одержано близші відомости, які потверджують вістку про замордоване бувшої російської цариці і її дочок.

Нова вістка доносить, що після розстріляня бувшого царя лотиськими жовнірами в Екатерінбургу на приказ місцевого савєта царицю, її дочки і дві великі княжни, які не були російського походженя, але які через одружене стали членами царської родини, вивезено до одного місточка, положеного 100 миль на північ від Екатерінбурга.

В кілька тижнів опісля дім, в якім жили царскі полонені під охороною сторожі, найшов ся в огни. На другий день рано найдено під згарищами спалені тіла цариці і її дочок. Тіла розпізнала особа, яка знала їх перед увязненем.

Цариця-вдова, мати бувшого царя Николая II., має находити ся під теперішну пору в Австрії, як се доносять вісти з Екатерінбургу.

НА СИБІРИ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on September 20, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Сибірське правительство не признає берестейського договору і жадає усуненя савєтів.

КОПЕНҐАҐЕН, 18. вересня.— **Російське посольство одержало від сибірського правительства вістку, що воно відмовило ся признати берестейський мировий договір, заключений між большевицьким правительством і Німеччиною.**

Нове сибірське правительство поставило жадане в справі усуненя савєтів і заявило ся за утворенем російської держави, без переводженя притім ніяких соціялістичних експериментів.

Сибірське правительство має поперте від козаків.

Князь Львов в Омску.

ВАШІНҐТОН, 18. вересня. — Присутність кн. Львова, першого премієра російського тимчасового правительства, в Омску, в якім містить ся головний осідок независимого сибірського правительства, позволяє здогадувати ся нових важних подій в Росії.

Російське правительство одержало нині телеграму, яка доносить, **що кн. Львов прибув до Омска в тій цїли, щоби відбути наради з провідниками всіх партій.**

Ген. Алексієв розпочав наступ проти большевиків.

АМСТЕРДАМ, 18. вересня. — Вісти доносять, що ген. Алексієв, колишний головний командант російських війск, розпочав наступ проти большевиків в околиці Благовещенска. Йокі і з відділів білих сторожий. го війска складають ся з коза-

НА КАВКАЗІ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on September 20, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Турки мали заняти Баку.

ПАРИЖ, 18. вересня. — **Турецькі війска заняли Баку,** як се доносить телеграма з Царгороду до Базилеї.

Часопись „Тем" підносить, що помимо того, що на підставі берестейського договору місто Баку мало позістати при Росії, турецькі війска заняли се місто і дальше продовжають свій наступ.

З повисшої телеграми треба також заключати, що анґлійські війска, які дня 16. серпня заняли були Баку, мусїли потерпіти поражене. В останних часах не було ніяких вістий про битви в околици Баку.

Анґлійці [illegible] в Баку весь [illegible].

ВАШІНҐТОН, 19. вересня. — Вістка про занятє Баку турецькими військами не була несподіванкою для тутешних урядових кругів. Вже перед кількома тижнями були тут вісти, що ан-

(Продовжене на стороні 5-тій).

"SVOBODA" (LIBERTY)
the Ukrainian newspaper published three times a week: Tuesday, Thursday, and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ESTABLISHED 1893

JOSEPH STETKEWICZ, Chief editor.
ANDREW SAWKA, Business manager.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of October 3, 1917, authorized, July 31. 1918.

SUBSCRIPTION:		ПЕРЕДПЛАТА:	
United States:		в Злучених Державах:	
1 year	$3.00	на рік	$3.00
6 months	1.75	на пів року	1.75
3 months	1.00	на 3 місяці	1.00
to Jersey City and to foreign countries:		В місті Jersey City і за границею:	
1 year	$3.50	на рік	$3.50
6 months	2.00	на пів року	2.00
3 months	1.25	на 3 місяці	1.25
Single copy 3 cents.		Поодиноке число 3 центи.	

За кожду зміну адреси платить ся 10 центів.

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Число телефону 498 Montgomery.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу "Svoboda".
При висиланю замовлення належить долучити моні-ордер або чек.

За всі оголошення поміщувані в „Свободі" редакція не відповідає.

AMERICAN ASSOCIATION OF FOREIGN LANGUAGE NEWSPAPERS MEMBERSHIP LABEL

ЧЕСЬКО-ПОЛЬСЬКА ПОЛІТИКА І УКРАЇНЦІ.

„Народна Воля", представляючи чехо-словацького провідника, д-ра Масарика, яко приятеля Українців, подала на доказ сього, що він раз насварив у віденськім парляменті москвофільського посла.

Се відай його одинока „заслуга" для українського народу. Але як би він був приятелем українського народу і прихильником боротьби української демократії проти заборчої політики польської шляхти, то був би не раз але раз-враз сварив польських послів у Відни; тай, остаточно, не тільки польських але і чеських, котрі підпирали злодійську польську політику.

* * *

Але се було тай минуло ся, а тепер він яко „приятель" Українців, не питаючись їх, „вставив" їх до чеського леґіону.

„Народна Воля" пише, що той чеський, чи там славянський леґіон має український відділ. А тимчасом кореспондент бостонського **„Christian Science Monitor"** пише зі Стемфорд, Конн., де Чехи дістали „кемпи" для леґіону, що там усе чеське. Приїхав, каже кореспондент, проф. Масарик привитати леґіонерів, яких уже є 200 (двіста). Привитано його чеськими прапорами, які також прикрашують усі будинки зверха і в середині. Також само стіни помальовані усюди чеськими кольорами; скрізь чеські написи; одним словом — усе чеське.

А деж „славянство"? Чи не можна було і в Стемфорд „вставити" югославянських та українських прапорів, кольорів і написий?

* * *

Та оставмо і се. Може зате у „висшій" політиці проф. Масарик не забуває „вставити" Українців.

Отже послухайте, як то недавно було в Ню Йорку:

В минулу неділю проф. Масарик робив віче в Карнеґі Гол, нібито в обороні поневолених народів в Австро-Угорщині, а тимчасом ціле віче випало маніфестацією тільки в користь Чехів і такого „поневоленого" народу як Поляки.

На запрошенях виднів чеський і польський герб; запрошено на віче переважно Чехів і Поляків і головну ролю грали там проф. Масарик і **представник вшехпольського „Польського Комітету Народового" з Парижа Іґнац Падеревскі.**

Вони оба були головними бесідниками; взаїмно собі кадили і балакали тай балакали про історичну Чехо-Словаччину та історичну Польщу. Казали, що ті дві славянські держави — се буде охорона для східних народів, **але забули додати, що для певнійшої „охорони" та „історична Польща" хоче загорнути до себе часть тих східних народів, себто західну Україну, Білорусь і Литву.**

Та найбільший запал серед присутних на салї Чехів і Поляків викликали оба Славяни, як публично на естраді подали собі руки. Саля греміла від чесько-польських оплесків, бо се нібито був знак, що Чехія, чи там Чехо-Словаччина, „лучить ся" з Польщею.

Але як се пояснити, що проф. Масарик демократ і ніби заступає чеську демократію, а **лучить ся з представником шляхотсько-вшехпольської кліки, яка веде найпоганійшу і найскандальнійшу заборчу політику?**

Се не лучила ся чеська демократія з польською демократією, — **але чеська шовіністична політика зі шляхотсько-вшехпольською заборчою політикою.**

І тому не диво, що Масарик на віче не запросив Українців, бо як же би вони могли вірити в його „прихильність" для Українців, коли він братаєть ся з їх ворогами.

* * *

Та лишім ще і се.

Може він зате у Вашінґтоні, де „вставляє" Українців до свого леґіону, відносить ся прихильнійше до них; може боронить їх перед польськими замахами?

Послухаймо, що пише вашінґтонський кореспондент нюйорського дневника „Івнінґ Сон". В телеґрамі з 19. с. м. він доносить:

> „В пятницю (дня 20. с. м.) мають явитись представники поневолених народів Австро-Угорщини на послуханю у президента Вілсона. **Поляків буде заступати др. Масарик і Іґнац Падеревскі".**

Яку політику заступає **Іґнац Падеревскі, ми знаємо. Він хоче історичної Польщі і хоче, аби Злучені Держави й аліянти признали таку Польщу, значить — хоче, аби східна Галичина, північна Буковина, Холмщина, Полісє, Волинь, Поділє і Київщина, або бодай 4 перші українські провінції дістались в польську неволю та двигали тяжке шляхотсько-вшехпольське ярмо.**

І ось-таку політику іде „наш приятель" Масарик заступати перед президента Злучених Держав.

Не здурить він своєю приязнию Українців.

Наша ґазета є присьвячена робітничій справі. Доля та судьба нашого робітника лежить нам на серци передівсім. Не дбаєм о зиск, тільки о твоє добро, мученику праці! — Пренумеруйте „Свободу"! („Свобода", число 1-ше, 15. вересня 1893).

ПЛЕКАЙМО СВОЮ РІДНУ МОВУ.

Якийсь нарід є тим могутнійший, сильнійший, сьмілійший та культурнійший, чим більше має людий, що говорять, читають і пишуть в своїй рідній мові, бож мова — се є найбільший народний скарб, найбільша надія на запевнену будучність.

Як довго лунає рідна мова, рідна пісня, так довго жиє й істнує той нарід, і так довго той нарід замешкує свою рідну землю, так довго той нарід має свої границі своєї рідної землї, і так довго той нарід має певне значінє поміж другими культурними народами.

Ми, Українці, мусимо признати ся з жалем до великого народного гріху — що ми не шануємо так, як повинні, свою рідну мову, як се роблять культурні народи.

Ми все не знаємо, або забуваємо, що наша дорога українська мова вже істнує тисячі літ і має за собою славну культуру. А раз запропащена мова не оживе вже ніколи. Зі стратою рідної мови нарід може стратити легко і всі свої предківські звичаї та обичаї.

Тож ми, Українці, мусимо признати ся до своєї власної вини, до того народного гріха, котрий і до нині висить над нами, бож ми ще й нині кормимо нашим потом, нашими чорними запрацьованими руками тисячі чужих адвокатів, лїкарів, ремісників і инших людий, а особливо Жидів та Поляків. І хто-ж сему винен як не ми самі? А та кара спадає на нас тільки тому, що ми дуже мало знаємо, не хочемо вчити ся і шанувати свою красну й богату лїтературу і свою рідну українську мову. Ми ще й тепер не вміємо і не хочемо шанувати своїх заслужених мужів, великих людий, котрі відродили наш нарід своїми творами та витягли нас з польсько-жидівсько-московсько-мадярського ярма. Вони ціле своє житє віддали і посьвятили за свій нарід, за його людські права, за його наукові й просьвітні інституції, за його рідну мову. І як ми будемо шанувати і плекати та цінити свою любу мову, тоді підоймемо боротьбу за українську народну школу, за українську ґімназію, за український університет. Тоді поллєть ся ще потоками кров наших дітий-мучеників, упадуть ще трупи дорогих синів та доньок Неньки-України.

Українська Родино! Коли ми пізнаємо своє народнє достоїнство, то не позволимо собі на те, щоби в нашім рідним краю Поляк збиткував ся над нами (Русінє! Мув по польску!). Тоді ми станемо муром, обудимо в собі слушний народний гнів, запротестуємо торжественно і грімко проти всяких посіпаків та кривдителів українського народу — і справу виграємо! Коли ми не напишемо анї одного письма по польськи, або по швабськи, тоді наші „опікуни" звернуть ся до нас і станути учити ся по нашому, по українськи. Тоді то вони самі зажадають української школи, української ґімназії та українського університету. Тоді їм українська мова стане культурною; тоді то і вони не пощадять гроша на українську книжку та на українську часопись. Тоді то та польська зволоч пошанує нас, бо ми пошануємо себе.

Український Народе! Не забуваймо сего, що ми можемо навчити ся дуже богато зі своєї минувшини. Покажім, що в нас горить велика і сильна іскра любови, що ми потрафимо боронити свої національні права так, як всі культурні нації.

Памятаймо і те, що коли ми будемо шанувати, піддержувати та плекати свою найдорозшу лїтературу, своє рідне слово, тоді і тії визискувачі наші пізнають, що ми готові станути за сьвяті народні ідеали до боротьби, а побіда мусить бути наша!

Український Народе! Як ми хочемо бути вільними, могучими, сильними; як хочемо стануги панами на своїй рідній землї, то мусимо учити свої діти своєї рідної мови. Памятаймо, що яке буде наше будуче поколїнє, така буде й будучність нашої дорогої Вітчини.

Плекай і шануй свою рідну мову все і всюди, а будеш паном на своїй землиці!

Іван Климашко.

ЧИ У ВАШІЙ ОКОЛИЦІ Є ДОВГОЯЗИКІ ЛЮДИ?

Не чув ти може, читачу, про довгоязиких людий, однакож на вступі сеї статі менї хочеть ся запитати:

— Чи ти сам не довгоязикий?

— Чи твоя родина, твої брати, сестри, діти не довгоязикі?

— Чи твої товариші і знакомі, чи твої сусіди не довгоязикі?

Довгоязикість, то один зі смертельних гріхів нашого народу.

Богато людий зовсім не розуміє, що то таке тайна. Він і своє все розкаже людям, чи треба, чи ні, а про чуже то й постій.

Ще не встигло що стати ся, а добрі люди вже й розносять по всіх усюдах.

Я розумію таке, якого не треба всім знати. Богато справ є в родині, богато в громаді, яких поза громадою не повинен ніхто знати. І нарід має свої справи, які не треба знати другому народови. Однакож чи є така громада, де не знайшлоб ся кілька таких довгоязиких, які мусять винести перед сьвіт усе, чого виносити не повинні?...

Скаже кума кумі, та ще й наказує: „Я вам, кумочко, кажу, а ви не кажіть нікому", а за день-два вже ціла околиця знає. Скаже сусід сусідови, кум кумови, товариш товаришеви, товаришка товаришці і невдовзі всі знають.

Як же се стало ся? Чи люди такі злі, чи що инше?

Люди не злі, але — сказавши правду — дурні, несьвідомі. Привик чоловік махати язиком, отже махає, чи треба, чи ні. Він і не думає, що є справи, яких не треба другим знати. А хоч часом і подумає, що ціла громада чогось знати не повинна, однакож гадає собі: „Я скажу тільки одному свому знакомому, а він казати другим не повинен". Чоловік не знає, що коли він має такого товариша, що йому скаже, то і той товариш має крім него такого, що йому також скаже; тамтой же має такогосамого і так кождий каже тільки доброму чоловікови, а за день-два вже й ворони про те крачуть.

Правда, може бути замкнений кружок товаришів, які поза собою не мають нікого, перед яким виявлялиб свої тайни; або можуть бути поодинокі люди, на яких можна спустити ся; однакож такі люди є звичайно люди вироблені, сьвідомі. А звичайно добрий чоловік є частенько дуже довгоязикий.

Буває навіть таке, що чим важнійша тайна, чим більше треба її заховати, тим більше її люди одні другим переповідають, яко велику цікавість, аж доки ся тайна не стане явностию. Однакож не всі люди такі.

Пригадуєть ся менї такий випадок зі старого краю: Наняли Жиди панський сад і кількох їх пильнували й обривали яблока. Та одного разу зачали сварити ся. Кричать, кождий голоснійше, кулаками вимахують, прискакують до себе — до бійки недалеко. Бачили се наші люди і питають потім Жида, що хоч сам не сварив ся, але був коло сварки:

— За що то ваші так сварили ся?

— Вони не сварили ся! — каже Жид.

— Як не сварили ся? А чого так кричали та кулаками до очий тикали?

— То вони так тільки. Вони собі так люблять! — відповів Жид.

І ніхто не дізнав ся, за що та як Жиди сварили ся.

Поставте тепер в подібне положенє нашого чоловіка. Нехай би його Жид (чи хто-б не був) запитав за те, що то десь-там сварили ся, то він би зараз виложив:

— О, Лейбо, то було так. Зайшло з того і того, бо то, видиш, воно там є так і так; один хотів так зробити, другий йому сказав так і так, ну і зачала ся сварка. Зачали собі нагадувати та виказувати на себе таке, про що доси ніхто й не знав. От повиказували і отте і друге, а ще як називали себе!...

Ось точнісько так наш виложив би все як на лопаті, бож нібн чомуж би ні?...

Тількиж се ніщо більше як **довгоязикість.**

І чого то наш чоловік не скаже!... Ще в старім краю, як ішов з церкви, то вступав до коршми і зараз:

— От коби ти, Дудю, чув, яке то було файне казане...

І все розкаже, що тільки памятає.

Він розкаже також, що робило ся і говорило ся в читальні, що казав учитель, як радили ся десь-там проти пана, чи панського хруня — словом: все розповість! Часом і не питай — він сам скаже, ще й причинить. І про свої пляни, і довги і все. Знаєш його наскрізь.

А де така довгоязикість, там і хрунівство, тай донощики, запроданці і зрадники.

Одного разу й довідав ся таке: Дуже поважав знакомий менї мущина одну женщину. При нагоді я запитав його, що принадного він з нїй бачить (а красавицею вона не була), на що він відповів:

— Тайну вміє задержати. Від неї ще ніякі сплетні не вийшли. Ще других перестерігає, щоби тримати язик за зубами.

І коли добре подумати, то мій знакомий вмів дуже справедливо оціновати людий.

З довгоязикостию в парі йде цікавість. Зачинаєть ся від того, що чоловік хоче все знати — все, чого він знати не повинен, чого йому зовсім не треба, що його зовсім не обходить і з чого ані він, ані ніхто не буде мати користи. Великий французький письменник Віктор Гіґо оповідає в однім місци таке:

— В фабриці робила дівчина — не добра, не зла, а така як всі пересічні люди. Та дівчата і жінки, що з нею робили, завважили, що вона часто заставляє старого чоловіка писати листи. Де вона пише? До кого? Чого її треба? Причепили ся вони до старого, купили ще горівки, чи що і той сказав, що вона має дитину, яку лишила в якихсь людий і туди вона пише і гроші посилає. Жінки піднесли вереск. Одна з жінок поїхала навіть туди, де була дитина, щоби переконати ся, чи се правда. Вкінци добили ся того, що дївчину відправлено від роботи. Тут вона чи то з журби, чи як, заслабла і щоби себе ратувати, продала навіть своє волосє. І тут вже не було тої жіночої чутливости, хоч тут її найбільше було треба.

І сей письменник говорить дальше:

— Буде чоловік стояти на дощи, на зимнї, буде збавляти цілі ночи, буде підглядати, підслухувати, щоби тільки дізнати ся **„правди"**. Колиж дізнаєть ся, сейчас розголошує її поміж громаду, — ту правду, з чоге потім виходять домашні нещастя, сварки, бійки, розпадають ся родини, нівечить ся людське житє.

Тесаме буває в житю громадськім, в житю політичнім, в житю народнім. І там є свої тайни і свої справи, яких другим людям не треба знати. Є такі, яких навіть цілій громаді не треба знати.

Пригадують ся випадки політичного руху в Галичині, з часів баденівських виборів і після того. Тоді нарід зачав був розуміти, що значить: „Вмій тримати язик за зубами". Відомий менї з тих часів такий випадок: В селї був війт хрунь, отже сьвідомі громадяни постановили його вкарати. Зібрав ся отже одної ночи цілий гурт і обдерли сніпки з усіх війтових будинків. І важне власне те, що опісля ніяк не вдало ся війтови довідатись, хто зробив йому таку шкоду. Значить: люди були сьвідомі, вміли тримати язик за зубами. А кілько то було инших випадків, де побили добре хрунів та всяких народних донощиків, однакож ніхто не знав і не довідував ся, хто бив.

Дурного чоловіка пізнати по тім, що він: 1) дуже рад довідатись про всякі справи, які його не обходить, і випитує про них; і 2) як тільки дізнаєть ся щонебудь, зараз переповідає другим. Найперше другого тягне за язик, а потім свій виставляє як лопату.

Мудрий чоловік робить зовсім инакше. Він:

1. Не випитує про ті справи, які мають бути тайною.
2. Коли припадково довідаєть ся про тайну, то або мовчить, мов би нічого не знав, або ще перестереже довгоязикого і необачного та легковірного, щоби той мовчав.

Я бачив в житю чоловіка, якого можна поставити за взір многим. Я знайшов ся був одного разу в тарапатах, а хоч се не могло спричинити менї сорому, то спричинило трохи клопоту. Опісля знакомі гуртом випитували мене про цілу справу, про причини і т. д.; річ певна — одні з простої цікавости, другі співчуваючи менї. Та був у тім же гурті знакомих один старший від мене чоловік, Ш., з яким я жив у близших, сказатиб — товариських відносинах. Він знав мене близше ніж хто иний протягом довшого часу. І власне той Ш., після тої немилої для мене події, ані разу не натякнув одним словом на сю подію, ані не запитав півсловом. Мов би нічого не знав, хоч ціла подія була йому назверх відома так, як всякому иншому, і певно він сам деколи чував, як мене хтось про неї запитував. Та він певно думав: „Не моє діло; схочеш — сам скажеш". Я дивував ся розсудкови того чоловіка і зачав його поважати богато більше ніж передтим поважав. Я і доси згадую про него з пошаною. Він не старав ся навіть бути властителем моїх тайн, хоч міг би мати до сього більше права, ніж хто другий. Таких людий треба поважати.

І на сьвіті всюди так буває, що про важні справи дурні богато говорять, а мало роблять; а розумні мовчать, а роблять, що лише можуть. Говорити всякий потрафить, а мовчати тільки розумний.

Про Фінляндців говорять, що се люди по більшій части мовчаливі, задумані. Але всякий знає, що се люди розумні і помимо своєї нечисельности як завзято вони відпирали насильства московського уряду. Скільки в них єдности, скільки розумного завзятя!

На закінчене скажу, що хто лише перечитає сю статю, нехай сам добре застановить ся про значінє мовчанки, про значінє тої важної засади: „Тримай язик за зубами".

Дальше нехай перечитає її своїм дітям, сусїдам, знакомим, а вже конче молодіжи коло церков, в читальнях, народних домах і де попаде. Молодіж перша повинна се знати, бо перед нею ще довгий шлях житя, а в житю, як на довгій ниві — всяке буває. Колиж будуть памятати, що треба тримати язик за зубами, то неодно лихо обминуть і зажиють поваги в людий.

І не тільки в справах великої ваги, але і в меньших справах мовчанка є дуже часто сьвятою справою. Посперечав ся хто з тобою, сказав тобі лихе слово, так зараз не розказуй усім. Мовчи, сказавши собі — се не велике діло. Старай ся сам забути про те. А то буває, що сказав хто кому лихе слово, так ображений вже тільки з тим носить ся, всім розказує, нарікає, грозить, дрочить ся і дражнить свого противника, і так з малої іскри, яку можна було мовчанкою згасити, повстає великий огонь, якого опісля загасити годі. Таке буває в родині, таке лучаєть ся в сусідськім і громадськім житю.

В справах же важних треба ще більше вміти мовчати. Не розказуй комунебудь тільки тому, що язик свербить. Колиж говориш з тим, з ким треба, памятай, що вікна мають очи, стіни мають уха.

Не випитуй про справи, які мають бути тайною. Більшу прислугу зробиш і більше щирости покажеш, коли скажеш властителеви тайни: „Чоловіче! Коли знаєш таке, чого не треба всім знати, то тримай язик за зубами! Не кажи ні менї, ні другим — тримай для себе".

Не підслухуй ніколи нікого, не читай чужих листів, ні записок. Я мав в житю давно такий випадок: Дістав хтось лист від мого знакомого і прочитавши положив на виднім місци. Не підозріваючи нічого, я взяв лист (се можна назвати вимком, бо я держав ся завсіди засади, щоби чужих тайн не викривати) і зачав читати. Читаю, аж там бесіда йде про мене і щось недобре говорить ся. Не хотів я читати дальше, але зложив лист і положив, не дізнавши ся зовсім, що про мене писало ся. Знаю тільки, що недобре. А що дальше? Знакомий, що висловив ся про мене недобре, став опісля моїм щирим товаришем.

Людська річ роззлостити ся, сказати лихе слово, навіть між добрими товаришами; але все те переходить безслідно, коли бодай одна сторона є вирозуміла і нічого собі з того не робить. За лихим словом прийде добре.

Грецькому фільософови Сократови сказали одного разу, що десь-там його дуже ганьбили. На те Сократ: „Нічого! Нехай мене і бють, коби лише мене там не було".

Перечитавши повисшу статю, запамятайте її на завсіди, а певно ніхто не назве вас довгоязиким.

Селянин.

STATEMENT OF THE OWNERSHIP, MANAGEMENT, CIRCULATION, ETC., REQUIRED BY THE ACT OF CONGRESS OF AUGUST 24, 1912,

Of "Svoboda" (Liberty) Ukrainian Newspaper published Tri-Weekly at Jersey City, N. J. for October 1st 1918.

State of New Jersey, County of Hudson.

Before me, a Notary Public in and for the State and county aforesaid, personally appeared Andrew Sawka, who, having been duly sworn according to law, deposes and says that he is the business manager of the "Svoboda", and that the following is, to the best of his knowledge and belief, a true statement of the ownership, management (and if a daily paper, the circulation), etc., of the aforesaid publication for the date shown in the above catpion, required by the Act of August 24, 1912, embodied in section 443, Postal Laws and Regulations, printed on the reverse of this form, to wit:

1. That the names and addresses of the publisher, editor, managing editor, and business managers are: Publisher Ukrainian National Ass'n. Inc., 83 Grand St., Jersey City, N. J. Editor Joseph Stetkewicz, 83 Grand St., Jersey City, N. J. Business Manager Andrew Sawka, 83 Grand St., Jersey City, N. J.

2. That the directors of the corporation are: Konstantine Kirczow, Pres. & Trustee, 68 Greene St., Jersey City, N. J. Simeon Yadlowsky, Fin. Secr. & Trustee, 83 Grand St., Jersey City, N. J. Stephen Milanowicz, Rec. Secr. & Trustee, 83 Grand St., Jersey City, N. J. Wasyl Lewczyk, Treas. & Trustee, 48 Washington Ave., Elizabeth, N. J. Andrew Sawka, Manager of "Svoboda" & Trustee, 83 Grand St., Jersey City, N. J.

3. Ukrainian National Association, Inc., is a Fraternal Association, not organized for pecuniary profit. There are no bonds, mortgages or other securities.

ANDREW SAWKA, business manager.

Sworn to and subscribed before me this 18th day of September 1918.

Stefan Milanowicz, Commissioner of Deeds of New Jersey.

РОЗСИЛКА КВЕСТІОНАРІВ РОЗПОЧАЛА СЯ.

З початком сього тижня розпочала ся вже розсилка квестіонарів для осіб, які реджістрували ся дня 12. вересня. Локал-борди висилають щодня одну десяту часть квестіонарів так, що до 10 днів кождий реджістрований повинен одержати квестіонар.

Хто в тім часі не одержав би квестіонара, повинен зголосити ся до свого локал-борду і зажадати для себе квестіонара.

Квестіонар обіймає 16 сторін питань, на які треба відповісти. Квестіонар треба точно і правдиво виповнити, заприсягнути перед нотаром і в протягу 7 днів звернути до локал-борду. (Реченець 7 днів числить ся від дня, який є назначений локал-бордом на квестіонари).

Неточне виповнене квестіонара або недорученє його в приписанім часі може потягнути за собою велику кару, а крім того реджістрований може втратити право увільнена від військової служби, зглядно право перенесеня його до дальших кляс.

ДОПИСИ.

З AMBRIDGE, PA.

Заупокійне богослужене.

День 28. серпня довго позістане в памяти літсдейльських і емброджських Українців, котрі гуртують ся при 276 відділі Українського Народного Союза.

В той день о 3-тій годині пополудни в місцевій гр.-кат. церкві відправилось богослужене за упокій бл. п. В. Федуська, котрий за житя був членом того-ж відділу. Мило було подивитись, коли всі братя зібрали ся разом, щоби помянути свого брата и єдиним, тихим словом — щирою молитвою. Честь Вам, Братя, за те, а особливо урядникам, бо Ви не тільки за житя любите своїх членів-товаришів, але і по смерти вмієте вшанувати память тих, котрі за житя памятали на се, що в єдности сила.

Отож дбайте о добро свого братства та о розвій Вашої організації — Українського Народного Союза. Збирайте всіх сьвідомих під сей прапор, котрий має синьо-жовту барву.

Бувший член того-ж відділу.

—o—

З ST. LOUIS, MO.

Театральне представлене.

В неділю, 1. вересня б. р., відбуло ся тут представлене „Американський шляхтич", яке відограло українське співацьке товариство „Бандурист". Сю комедію наші молоденькі аматори відограли так знаменито, що їм за се належить ся публична похвала.

Ролю старого Івана грав п. І. Ружицький дуже добре. Ролю його жінки Євки грала пані Олена Макара. Вона своїм крикливим голосом все сварила ся зі старим і публика до розпуки сьміялась, як явилась на сцені. Ролю Марусі грала пані Параня Фостій. Та то чарувала цілу публику своїм милим голосом. Велике вражіне зробила на публику тим, що як плакала, то таки правдиві сльози котили ся з її очий. І рухи її були дуже вдатні, так що її виступ можна сьміло назвати артистичним. Ролю Словака грав п. М. Чухрай. Той удавав правдивого Словака, бо по словацьки добре говорив. Ролю Анни, жінки Словака, грала пані Анна Микитів. Вона удавала добре пиячку і її рухи були знамениті. Ролю Джорджа грав п. І. Микитів. Публика мала сьміху з него, як він лягав спати, попивав собі свою розраду (віску) та кидав поцілунки до Марусі. Правда, що він уже старий аматор, бо виступає в кождім представленю, яке відбуваєть ся в Ст. Луіс. Ролю молодого майнера Гриця грав п. І. Пюркевич знаменито, тільки як прийшло ся з Марусею говорити в справах любовних, то говорив заостро. Він надаєть ся добре до ролі жандарма або окомана, бо має остру мову. До роль любовних йому заприкро. Ролю молодого майнера Василя грав п. М. Бартіш добре. Ролю Данька грав п. М. Лебідь також добре. Ролю Петра грав п. С. Репчак добре. Зузю, жінку Джорджа, грала панна А. Оршуляк також добре. Детектива грав Н. Кімак. Той не мав великої ролі, але хитро кував Джорджа.

Згаданим повисше аматорам та нашому дякоучителеви О. Сташкови належить ся признане за так гарно вивчену комедію, з котрої всі гості були задоволені.

Галя була набита по береги; не один мусів перестояти ціле представлене, бо брак було місця. Відколи тутешна парафія істнує, то ще тільки народу ніколи не було, як тодішного вечера.

При тім відбув ся і базар, який розпочав ся був у суботу, 31. серпня, і тривав аж до понеділка, 2. вересня. Се було добре для нашого народу тому, що в понеділок було американське сьвято, Лейбор Дей.

До діла, українська громадо в Ст. Луіс! Гуртуймо ся так зчаста у велику родину, а тоді межи нами щезнуть всякі кирині і настане згода, братська згода. Тоді в нашій парафії засіяє зоря красшої будучности.

Гість.

—o—

З BAYONNE, N. J.

Посьвячене укр.-кат. церкви і місія.

В день робітничого сьвята, 2. вересня, обходили Українці в Байон, Н. Дж., величаве торжество. Того дня посьвячували в себе церкву українсько-католицьку Успенія Пр. Діви Марії. Віддавна проживали Українці в тім місточку, та чутки про них не було, бо все якось верх водили над ними угорські Русини, які звуть себе „Греками". Тим то і про Українців ніхто тут не чув. Та вдалось їм скинути зі себе се ярмо мадярське, станули на власних ногах, зорганізували ся в парохію та в короткім часі прийшли в посідане гарної церкви і двох домів, котрих посьвячене якраз згаданого висше дня відбуло ся. Закупили були передше льоти під будову церкви нової, але в теперішних часах воєнних оказало ся майже неможливим розпочинати таку будову, тож коли навинула ся на продаж лютерська церква з двома домами, охотно зложили вимагані Німцями гроші і без довгих мітінгів приступили до контракту. На борзі приноровили її до нашого обряду та от уже 2. вересня її посьвятили.

Від сьвята успенія Пр. Д. Марії відбувала ся місія в тутешній церкві. Кождого дня вечером виповняли тую церкву по береги вірні, і по молебні до пресьвятої Діви слухали з напруженою увагою довгих проповідий місійних наших правдиво золотоустих знаних місіонарів, оо. Чаплинського і Стецюка, котрі на переміну сповняли сей тяжкий обовязок на себе наложений. В неділю більше число околичних священиків слухали до пізна сповіди вірних, а в понеділок відбуло ся посьвячене церкви.

Радісним оком споглядають Українці на свою церковцю. Се-ж для них побідний трофей, серед таких тяжких теперішних часів дійти тут в Америці нашим Українцям до когось свого, та ще як гарного, не десь поза людьми на міських сьмітниськах, але в середині дільниці других костелів всіляких. Та се щось побідного! І церква з галею і ще два доми, так що відразу і школа і читальня має місце розвиватись.

З якою то радостию стягали наші люди з вершка тую цьвітку еретицьку, а застромлювали на то місце хрест католицький. Се також побіда, — от більше один хрест на сьвятинях в Америці, от меньше одно знамя єретицького темпля. А головно се для них утішне, що в своїй церкві будуть могли віддати повну сатисфакцію Пречистій Діві.

Передтим в тій церкві за часів лютерських тілько прічерів всіляких знущались, лаяли, лихословили Марію і от по тім всім тепер в тій церкві в честь Пречистої посьвяченій надолужують Українці честь своєї Сьвятої, Матери руського краю. Видко се було з охоти кождого, бо кождий, чим міг і як міг, старав ся прислужитись у храмі. То чистив дещо, то направляв щось, то справляв дещо, від роботи відривав ся, а там помагав — так, що в мить ока лютерський темпель перемінив ся на гарну, принадну і у всьо заосмотрену сьвятиню католицьку. Се жива віра, се любов до Пречистої оказувалась в ділі.

Наблизив ся понеділок, день посьвячення назначений. Гарний день погідний, сонічко ясне хрест озолотило, а легот тепленький маяв поважно прапором українським, неначе накликуючи нарід в храм заходити, бо сьвято сегодня. І сипатись почало народу українського, вливатись филями, що лише вмістить церква. Та вжеб і доста було свого місцевого народу, а тут звуки музики кріпшають у воздухах; цілий ліс прапорів зближаєсь до церкви; під ними чорніють товсті чети козацтва бадьорного. Се з околиць прибувші братства й товариства Українців-сусідів: З Нюарку, з Елізабет, з Перт Амбою, Стейпелтон, Джерзи Сіти і Бруклина — як не цілі громади, то їх делегати. Всьо то на сьвято Українців-католиків зійшло ся.

От і зароїлось від народу всюди. Скрізь гутірка весела, вештають ся цікаві. Той книжки купує, сей за щось торгуєть ся, мама дитині частунок дістала, тамті знов співають, а ті лише здалека приглядають ся — от відпуст краєвий...

Відозвали ся дзвони, вийшли сьвященики богослужене правити. У сьвітлих ризах поставали достойники і водосьвяте почалось, а за ним посьвячене. Залунав спів. Гарні добірні голоси пп. дякоучителів з околиці так і перемінили відправу на чудовий концерт. Глядїли на се чужі та лиш покивували в захваті головами. Видко наші Українці їм заімпонували. Таким то співом приковані люди і не стямились навіть, що вже було пізно пополудни, як Служба Божа кінчилась. Згадали сьвященики за померших наших дорогих у вітчині, і понесли ся мельодії сумовиті: вічної їм памяти! Неодному вирвалась неожидана сльоза.

От вже неодин забиратись домів хотів, а тут перед церквою музика заграла марша різкого, від уха до уха тне, так і живцем всіх за собою бере. „Гей, там на горі січ іде!" — іде тай до галі заходить. Свої чужих приймають, спільно забавляють ся, гарно і мирно, як нарід дозрілий на велику справу.

Учасник з сусідства.

ДО УКРАЇНЦІВ МІСТА АМСТЕРДАМ, Н. Й.

З нагоди четвертої Позички Свободи тимчасовий місцевий комітет скликає **ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ**, припоручені головним Українським Комітетом на день 22. вересня, то є в слідуючу неділю, зараз по вечірни. Сї збори відбудуть ся в гали церковній при Пуласкі стр.

На зборах буде обговорено, чому ми вибираємо свій комітет, де ми повинні купувати Бонди Свободи і длячого ми повинні їх купувати.

Сподіваємо ся, що наш парох, о. Чапельський, котрий доїздить сюди з Когус, рівнож, о скільки йому час позволить, посьвятить хвильку часу і возьме участь, або і цїлий провід зборів, та пояснить як слід, о що річ іде. Маємо надію, що наша просьба буде вислухана.

Тому просить ся всіх Українців, котрі почувають в собі українське серце і люблять свій поневолений нарід, мущин, жещин і старші діти, як найчисленнійше на сі збори прибути і вибрати комітет, або тимчасовий комітет потвердити більшостию, щоби опісля не було поговірок, що се все робить ся задля особистих гонорів.

Длятого, що тимчасовий комітет зістав вибраний лише малою скількостию, просить ся і обовязком кождого прийти та довідатись, хто вибраний, і старатись бути самому вибраним, аби повести діло як слід.

Дорогі Родимці! Коли ми використаємо наближаючу ся хвилю і покажемо нашій прибраній вітчині свій патріотизм, свою єдність і свої щирі змаганя, то тимсамим виставимо собі найкрасше сьвідоцтво національної зрілости до самостійного житя, котрого ми так дуже бажаємо. Коли щось робити, то не поодиноко, але загально; не для себе, але для всіх. В більшости і в єдности сила, тому в неділю по вечірни просимо зійти ся як найбільше.

Хто би хотів говорити на зборах на ту тему, просимо приготовитись.

ЗА ТИМЧАСОВИЙ КОМІТЕТ:

Петро Сернюк,
Осип Руцький,
Михайло Квас,
Василь Чучман.

ДО УКРАЇНЦІВ

СТЕЙТІВ НЮ ЙОРК НЮ ДЖЕРЗИ І ФЕЙРФІЛД КАВНТИ (КОНЕТІКУТ).

Родимці!

Четверта Позичка Свободи за плечима і тому найвисша пора, щоб Українці взагалі, а зокрема Українці проживаючі в стейтах Ню Йорк, Ню Джерзи і Конетікут, були як слід до неї приготовані. Злишним є толкувати, що нашим обовязком є підпирати нашу прибрану вітчину з повною силою і посьвятою в її змаганях в теперішній війні, бо кождий з нас є сьвідомий сего, що наша прибрана вітчина пійшла до сучасної війни єдино тому, щоб раз на завше скрутити карк европейському мілітаризмови, визволити поневолені народи і увести між людство **свободу, справедливість і рівноправність**.

Ми, Українці, яко свободолюбний нарід, повинні зрозуміти вагу повисших кличів і засад Америки, а тимсамим повинні постаратись усіми силами доказати се розуміне, купуючи як найбільше бондів надходячої четвертої Позички Свободи. Дехто з між нас може готов сказати: „Добре, я би купив, але чи я знаю, що то з сего може ще бути? Чи я буду бачити коли свої гроші назад?" Того рода говорене, побоюване, є невмісне і неоправдане. Се може говорити лише чоловік, котрий не розуміє, чи не хоче розуміти справи, або є ворогом свободи, справедливости і рівноправности всіх покривджених. Нема нині у сьвіті сильнійшої і богатшої держави як Злучені Держави. В жадній державі не цвите так гарно промисл як в Америці. А знаючи, що за позичкою, за бондами стоять і гарантують їх всі богатства сеї держави, що за них ручить ціла держава, не може бути найменьшого сумніву, найменьшого ваганя, щоб комусь пропали його гроші. Противно, чиїсь гроші можуть пропасти по всяких покутних банкирах, але ніколи вони не можуть пропасти, коли хтось закупить за них бонди Позички Свободи. Закупивши бонди свободи, ви інвестуєте свій гріш в найбезпечнійше місце, де дістанете більший процент ніж в банку, де ваші заробітки, ваш мозольно запрацьований гріш буде найбезпечнійше захований. Се булаб одна сторона. А тепер друга.

Українці висше згаданих стейтів і Українці взагалі в Америці повинні зрозуміти, що поза інвестоване своїх гроший в надходячу четверту Позичку Свободи в як найбезпечнійше місце, купуючи сі бонди, вони тимсамим дають доказ прибраній вітчині, що вони є льояльними супроти неї, радо помагають їй в її змаганях до виграня війни і відвдячують ся їй в її потребі всім найліпшим — за той захист, який вона також радо їм дала, коли вони наслідком недостатків, злиднів і політичних переслідувань мусіли опускати свої рідні пороги тай прийшли шукати ліпшого щастя, лучшої долі сюди. Вона, та Америка, тоді всіх нас радо приняла, отворила щиро двері своєї хати для нас і сказала: „Так, я вас тут принимаю радо, даю вам повну волю і свободу, і нехай кождий з вас стараєть ся поліпшити свою долю після своїх сил і здібностий. У мене праці для вас доволі!" Тому й Українці повинні сказати нині до тої Америки: „Ми памятаемо, ми сего не забули і тому тепер радо помагаемо тобі!"

Притім ми не сьміємо забувати ще й на те, що американський нарід тепер дуже уважно слідить за всіми чужинцями, зважаючи пильно на їх відношенє до сеї держави підчас теперішної війни. Американське правительство знає, хоче знати і буде знати, як ми, Українці, старались і стараемо ся помагати Америці в теперішній війні. Після помочи, яку кожда загранична нація, а тимсамим і нація українська, дасть Америці в теперішній війні, після сего вона і буде трактована в будуччині; після того Америка буде з нею числити ся. Тому Українці повинні доложити всіх своїх сил, аби в часі, коли прийде порахунок патріотизму кождої народности, вони не були послідними.

Урядовий звіт з розпродажи третої Позички Свободи виказує, що Українці закупили бондів сеї позички на суму $142.-600. На око се є досить поважна сума, однак взявши за підставу, що в Америці є Українців понад один міліон, сума купна бондів третої Позички Свободи Українцями могла би бути значно більша. Тут можна би добачувати ще один непростимий гріх наших Українців, а іменно, що повисше згадана сума закупленя третої Позички Свободи Українцями представляє лиш суму тих Українців, які не лінували ся при закупні сказати, що вони є Українці. А скільки то було таких Українців, які, купуючи бонди третої Позички Свободи, казали, що вони є Австріяки, Поляки — або таки нічого не сказали?

Можна бути певним, що коли би кождий купуючий Українець подбав був про те, щоби був записаний, коли купував бонди, яко Українець, сума закупна бондів третої Позички Свободи Українцями представлялаб ся цілком инакше. Чому приміром в урядовім звіті є, що Словінці закупили бондів третої Позички Свободи за суму $1,569.900? Чи може Словінців є в Америці більше ніж Українців?...

Українці! Сій практиці, сій нашій недбалости мусить бути положений раз конець! При надходячій четвертій Позичці Свободи не сьміє ані один цент український пійти на рахунок чужих! Кождий український доляр, кождий український цент, за який Українці будуть купувати бонди четвертої Позички Свободи, мусить бути записаний на рахунок Українців. Щоб се осягнути, треба, щоб кождий Українець, котрий шанує свою народність, шанує сам себе, дбає про себе і про свій нарід, коли купить бонд, чи то в фабриці, де працює, чи то в якімнебудь комітеті, де його захоплять купити бонд, чи то купить його в своїм власнім українськім комітеті в своїй місцевости, подбав, аби записали його яко Українця, коли спитають, якої він народности.

Всі Українці, живучі в стейтах Ню Йорк, Ню Джерзи і в повіті Фейрфілд стейту Конетікут, котрі закуплять бонди не від свого місцевого українського комітету, але в тих фабриках, в котрих вони працюють, або в чужих комітетах місцевих, мають сейчас донести о тім свому українському комітетови, зорганізованому в їх місцевости; а коли такого місцевого комітету в їх місцевости нема, мають повідомити про се Головний Український Комітет, зорганізований при другім федеральнім дистрикті в Ню Йорку, на адресу:

LIBERTY LOAN COMMITTEE,
UKRAINIAN DIVISION,
37 Liberty St., New York, N. Y.

Зорганізовані місцеві українські комітети в висше згаданих стейтах мають також повідомити сей Головний Комітет про число і суму бондів, закуплених Українцями в їх місцевости.

В місцевостях у повисших стейтах, де не вдало ся зорганізувати місцевих комітетів, Українці нехай купують бонди, де їм догідно, лише щоб кождий памятав повідомити про се Головний Український Комітет.

Тому до діла, Українці стейтів Ню Йорк, Ню Джерзи і Конетікут! Покажім, що ми є патріоти і вміемо оцінити змаганя нашої прибраної вітчини в її теперішній боротьбі.

Український Комітет
Позички Свободи при другім федеральнім резервовім дистрикті. скарбового департаменту Злучених Держав.

ВОЄННІ ВІСТИ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on September 20, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

(Продовжене зі стор. 1-шої).

ґлійські війска опорожнили місто, знищивши перед тим фабрики амуніції і машини, належачі до нафтового промислу, якого осередком є місто Баку.

Англійці переконали ся именно, що вони не є всилі перетранспортувати достаточної скількости війска, і тому переправили ся через Каспійське море назад до Персії.

Вірмени завели надії Анґлійців.

ЛОНДОН, 19. вересня. — Анґлійські війска опорожнили місто Баку, уступаючи назад до Персії.

Опорожнене було конечне з причини браку постійности серед вірменських війск, які не хотіли боротн ся проти Турків, а навіть війшли з ними в переговори.

У ФІНЛЯНДІЇ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on September 20, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Фінці приготовляють ся до урочистого принятя короля.

СТОКГОЛЬМ, 17. вересня. — У Фінляндії роблять горячкові приготованя до принятя німецького князя, який небавом має туди прибути, щоби засісти на престолі.

Королівську палату в Гельзінґфорсі відновлено. Маєтність в Талї, недалеко Гельзінґфорсу, закуплено на літну палату для короля.

Німці домагають ся уступлення війск з мурманського побережа.

ЛОНДОН, 16 вересня. — Німеччина заявила через свого посла в Гельзінґфорсі, столиці Фінляндії, що німецькі війска не будуть переводити воєнних операцій проти східної Карелії під тим однак услівєм, коли алїянти опорожнять околицю Мурманська і взагалі ціле мурманське побереже зі своїх війск.

Німецько-фінська армія буде небавом готова до бою.

ПАРИЖ, 17. вересня. — Кореспондент часописи „Сон" доносить, на підставі вістий з високих урядових кругів, що в слід за принятем фінської корони німецьким князем Фрідріхом Карлом, шваґром німецького цісаря, розпічнеть ся сейчас мобілїзація німецько-фінської армії. Вже тепер нагромаджуванє війск, призначених до осінного наступу, є на укінченю.

Большевики мусять на се згодити ся, а Фінляндію Німеччина перестеріґає, щоби вона зажадала від алїянтів усуненя війск з мурманського побережа, грозячи наступом німецьких війск.

В БОЛГАРІЇ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on September 20, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Торговля сербськими полоненими.

ПАРИЖ, 18. вересня.—Сербське правительство є в посіданю документів, які доказують, що тисячі полонених Сербів продала Болгарія, Австро-Угорщина і Німеччина Туреччині в характері невільників на означений час, як се доносить балканська телеграфічна аґенція з Корфу.

Полонених доставляють именно контракторам, які уживають їх до праці в Малій Азії і Анатолії. Як вісти доносять, з ними дуже зле обходять ся і тисячі з них померли вже на тиф і холеру або з голоду.

Полонені Анґлійці нарікають на Болгарів.

ЖЕНЕВА, 18. вересня. — 80 полонених Анґлійців, між тими 7 офіцирів, які зістали увільнені з болгарського полону, прибуло до Швайцарії. Один з офіцирів заявив, що Болгари ніколи не дадуть ся уцивілізувати, але все позістануть східним народом. Болґарія терпить після оповіданя полонених голод з причини вивозу средств поживи до Німеччини. В цілій Болгарії дає ся відчувати щораз більше ворожий настрій супроти Німців. Полонені терплять в Болгарії більшу нужду ніж в німецькім або австрійськім полонені.

Читайте українські книжки і газети, бо часте читане веде до просьвіти, а просьвіта — се сила. — Пишіть по цінник книжок до друкарні „Свободи".

"SVOBODA", 83 Grand St., Jersey City, N. J.

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

Нема мира з Німеччиною.

Обговорюючи справу мира між аліянтами і централ ьними державами, нюйорська ґазета „Івнінґ Джорнал", з 18. вересня. б. р., каже, що з німецькою автократією, яка убила проблеми Росії, Балкану, Польщі, України і инших народів, які домагають ся місця між державами, не може бути иншого мира, крім мира диктованого аліянтами.

Німецькі заходи на Україні.

Л. Михайлович, бувший сербський посол у Вашінґтоні, пише в четверговім числї нюйорського „Таймс-а", що дальше оставленє Німеччини в спокою дасть їй змогу виторгувати великі концесії від Фінляндії, України і Туреччини. Німеччина буде домагати ся, каже Михайлович, і готова дістати від сих трох держав велику оружну поміч.

Арештоване Немоловського.

Минувшого четверга, 18. вересня б. р., в Ню Йорку арештовано і випущено під кавцією 500 долярів православного епископа Александра Немоловського, голову православної місії в Америці. Арештовано його на домаганє 60-лїтної Ксенї Кукс, яка належала до православної церкви при Семій улици в Ню Йорку. Ксеня Кукс каже, що епископ Немоловський вмовив в неї, аби вона вложила свої гроші до церковної щадниці, „яка є державно признаним банком". Старушка се й зробила, вкладаючи до „банку православної церкви" 900 долярів. При вкладаню сеї суми епископ казав старушці, що вона кождої хвилї може вибрати свої гроші. І дійсно, коли одного дня Ксеня потребувала гроший, пійшла до Немоловського і вибрала 200 долярів. Та коли иншим разом вона хотіла вибрати решту, епископ відмовив їй сього. Тому Ксеня Кукс віднесла ся до адвоката, який і вибрав у найвисшого суду дозвіл на арештоване епископа Немоловського. Немоловський заперечує, що Ксеня Кукс вложила свої гроші до церковної щадниці, кажучи, що сї гроші вона дарувала на церкву.

В Америці нема ніякої української независимої церкви.

У попереднім числї „Свободи" була подана за шікаґовською „Україною" новинка, що в Нюарку, Н. Дж., основано українську независиму церкву, якої сьвящеником є М. Шустакевич. Компентентні люди інформують нас, що в Америці нема ніякої української независимої церкви і що ті одиниці, які іменують себе сьвящениками такої церкви, не є ніякими сьвящениками, бо не мають до того ані відповідного підготованя, ані відповідних церковних сьвячень. Сей баламутний рух повинно ся безумовно осудити, бо він вносить в ряди нашого народу деморалізацію і шкодить загальній українській справі.

Церковні непорозуміня в Котсвіл, Па.

Нам пишуть: Парохія при церкві Сошествія св. Духа в Котсвіл, Па., діждалась того, що Службу Божу відправлювано тепер при помочи тайних детективів і поліцманів. Ті всі непорозуміня зайшли з причини невідповідного становища нашого пароха і його урядників. Наш священик своєю лихою політикою стягнув великий гнів парохіян до себе. Нарід обурив ся ще більше, як побачив минувшої неділї одного детектива в церкві, а двох поліцманів при входових дверях. Хто запросив тих гостий до нашої церкви, легко догадатись...

Сенатор оскаржує комісара нюйорської пристани о прогерманство.

Сенатор Лодж, провідник републиканців у сенаті, оскаржував минувшої середи Фредеріка В. Гова, іміґраційного комісара нюйорської пристани, о проґерманські тенденції. Гов написав книжку „Вай Вор" (Чому ведеть ся війна?), в якій зі становища соціялістичного виказує причини теперішної війни. Рівночасно Лодж заатакував Гова за артикул на тему Баґдадської Зелїзниці. На закиди Лоджа Гов відповів отсими словами: „Я не думаю, що се є потрібне заявляти, що моє становище в сій війні є наскрізь американське. В жадній моїй писаній праці я не старав ся звеличати Німців. А є противний їх всім мотивам. Книжку „Вай Вор" я написав ще перед теперішною війною. Артикул про Баґдадську Зелїзницю я написав два року тому. Я не домагав ся, аби сю зелїзницю віддати Німцям. По основнім перестудіованю сього питаня я домагав ся, аби її зробити міжнародною. Инші письменники, многі з них Англійці, заняли тесаме становище".

17-літні женять ся.

Урядник бюра шлюбних лайсенсів у Шикаґо каже, що там тепер вибирає шлюбні лайсенси 25% молодців в віці між 17 до 21 роком житя. З решти є 50% таких, які скінчили 31 рік житя.

Амбасадор до Лондону.

На місце Валтера Гайнес Пейджа, який був американським амбасадором в Лондонї, але уступив задля лихого здоровля, президент Вілсон заіменував Джана В. Дейвіса, тепер голову американської делеґації, яка відїхала до Швайцарії вести переговори з німецькими властями в справі виміни американсько-німецьких бранців. Новий американський амбасадор до Лондону числить тепер 45 літ житя. Родив ся в Кларксбурґ, Вест Вірджінія. Висші студії побирав в трох американських унїверситетах. З фаху є адвокатом. Був послом до низшої палати американського парляменту. Перед відїздом до Швайцарії був тайним дорадником правительства.

Майнери вертають до роботи.

Робітники в копальнях твердого угля, які минувшого понеділка вийшли на страйк, домагаючись підвишки платнї, бодай такої, яку мають робітники в копальнях мягкого угля, рішили повернути назад до праці. З того приводу в Шамокін відбула ся конференція, яка й запропонувала робітникам повернути назад до праці. Джан Демпсей, президент першого округа Злучених Копальняних Робітників Америки, повернув до Скрентону зі своєї поїздки до Вашінґтону, заявляючи, що він сподіваєть ся, що робітники дістануть бажану підвишку.

По 1-шім грудня бровар і мають бути замкнені.

Президент Вілсон видав проклямацію, в якій говорить ся, що по дни 1-го грудня 1918 року всі бровар і мають бути замкнені.

Кардинал Фарлей, архиепископ Ню Йорку, помер по довгій і тяжкій недузї минувшого вівтірка.

В Бруклині хочуть доляра за стрижене волося.

Бруклин, в нюйорськім стейті, буде колись славити ся довговолосими людьми, коли перейде в житє ухвала тамошних фризієрів, які домагають ся, аби платити їм за стрижене волося 40 центів, а за голенє бороди 20 центів. Але не в тім річ. Фризієри крім того домагають ся, щоби від осіб, які час від часу голять ся самі, в себе дома, жадати одного доляра за стрижене, а 20 центів за голенє.

СТАРОКРАЄВІ ВІСТИ.

Провідник самостійників про положене на Україні.

Одеське „Вільне Життя" помістило в числї з 26. червня інтервю, яке цензура дуже пообрізувала, з провідником партії самостійників М. Міхновським. До М. Міхновського звернув ся був гетьман з пропозицією сформувати міністерство, поручуючи сю задачу йому, яко найвизначнійшому представникови демократичної фракції селянського конґресу, який був причиною упадку кабінету Голубовича. М. Міхновський не хотів сеї місії на себе приняти і отсе його опінїя, висказана ним про теперішну політичну ситуацію: — „Конечним є, щоби українські мужі політики взяли певну участь в правительстві і увійшли в кабінет. Конечним є, щоб Українці-націоналісти мали в кабінеті більшість, щоб держали шість до сім місць. Один або два представники не вистарчить і не мати-ме сили змінити ситуації, а їх вплив, який би вони не мали, буде губити ся. Ми не маємо забогато своїх мужів, політиків національних, людий з іменами, і будучність України вимагає, аби хоч ті, що маємо, були тепер на авторитетних постах, в міністерстві. По моїй думці Українці мусять мати отсї портфелі: внутрішних справ, рільництва, просьвіти, війни, справедливости, фінансів і торговлї. Щодо міністерства заграничних справ, річ ясна, що сей департамент мусить бути все в руках Українців. Коли би мали заходити зміни в кабінеті, то зміни такі можуть бути допущені лише персональні, а не національні. Я не бажав би подавати тут імен можливих українських кандидатів, та з певностию увійти повинні... (Тут 27 рядків цензура скофіскувала). Кріза з доставою провізій, як на провінції так і в самім Києві, спричинена була головно невдоволенєм, яке тепер панує між селянством, з огляду на політичний напрям теперішного міністра. Сьому треба зарадити зараз по зорганізованю міністерства... (тут знов 11 рядків цензура сконфіскувала). Сподіватись треба, що селяни будуть ставити перешкоди в зборі нового збіжа яко протест проти політики міністерства, часто незрозумілої і антидемократичної, до якої маси українського народу не мають довіря. Я не лише, що сподію ся, але навіть твердо переконаний, що правительство зрозуміє надзвичайно трудне положенє сеї хвилї і зробить все можливе, щоби знайти вихід вдоволяючий. Здаєть ся мені, що як приятелї так і наші противники мусять бути того переконаня, що теперішне правительство не відповідне виконати так величезної ваги задачі, які спадають на його плечі в сей момент, коли бажають сотворити самостійну і сильну державу".

Цлові доми на границях України.

Після телеграфічних розпоряджень, висланих по всіх зелїзницях. цлові доми на границях української держави є визначені як слідує:

Від Бесарабії: 1) Тираспіль, на лінії Одеса-Бендери-Яси; 2) Рибниця, на лінії Баста-Новоселиця.

Від Австрії: 3) Каменець-Подільський, 4) Гусятин, 5) Волочиска, на лінії Проскурів-Тернопіль; 6) Вижгород; 7) Радивилів, на лінії Здольбуново-Львів; 8) Джирка.

Від Польщі: 9) Травінка (на лінії берестейського договору), на лінії Ковель-Холм-Люблин; 10) Берестє Литовське.

Від Білоруси: 11) Високе Литовське. на лінії Берестє Литовське; 12) Ганцевичі, на лінії Сарни - Лунинець - Барановичі; 13) Жлобин, на лінії Житомір-Мозир-Могилів; 14) Гомель, на лінії Бахмач-Мінск.

Від Московщини: 15) Почеп (провінція чернигівська), на лінії Гомель-Новозибків-Брянск; 16) Зерново, на лінії Конотоп-Лугів; 17) Суддя, на лінії Харків-Брянск; 18) Білиця, 19) Кляйнміхілево (провінція курська), на лінії Білгород-Курск; 20) Окуни, на лінії Валуйки-Желець; 21) Ліски (воронїжська провінція), на лінії Константинів-Воронїж; 22) Титовня (провінція воронїжська).

Від Дону: 23) Должепково; 24) Ростів над Доном.

Як бачимо з повисше поданих міст, то границї з Доном та Кавказом ще не визначені детайлічно.

Визначена лінія іде виключно по території етноґрафічно українській, як також відповідає рівночасно до певного степеня і лініям стратеґічним. Читачі зрозуміють наше становище, знаючи, що ми остаточно все в опозиції в справі Бесарабії, Кавказу з Кубанию та Ставрополем, позаяк сї краї великою скількостию є заселені Українцями аж до Каспійського моря, до Сукуми (в провінції Чорного моря) через цілий ланцюх кавказьких гір аж до Баку.

Суспендоване православного митрополита буковинського.

Австрійські власти суспендували буковинського православного архиепископа-митрополита, д-ра Репту, за се, що підчас російської інвазії він наказав був усім православним сьвященикам на Буковині молити ся за російського царя.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Подаєть ся до відома всім членам бр. св. Георгія, від. 239, що мітинг відбудеть ся в неділю, 22. вересня, о годині 1-шій пополудни, в гали звичайній. На сей мітинг мають зійти ся всі члени, бо є дуже важні справи до полагодженя. Будеть ся приймати нових членів до У. Н. Союза і до братства. Обовязком кождого члена є пристаратись одного нового члена до Союза і до братства. Ті члени, котрі залягають з вкладками до братства, нехай їх вирівнають, аби не наразили ся на неприємности. — С. Вільчинський, предс.